

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Občan s erbem ?

Česká právní úprava chrání „právo na jméno“. Poněkud kuriozně, občas člověka spíše svazuje než ochraňuje, avšak přece... Již v minulosti bylo známo, že hlavní devizou každé lidské osobnosti je její čest a prestiž, což je obvykle spojeno „s nějakým jménem“. Tím jménem bývá často jméno rodiny, ba přímo rodu. A ti „nejlepší z nejlepších“ měli právo užívat ke svému jménu znak. Ale dnes?

Česká právní úprava chrání „právo na jméno“. Poněkud kuriozně, občas člověka spíše svazuje než ochraňuje, avšak přece... Již v minulosti bylo známo, že hlavní devizou každé lidské osobnosti je její čest a prestiž, což je obvykle spojeno „s nějakým jménem“. Tím jménem bývá často jméno rodiny, ba přímo rodu. A ti „nejlepší z nejlepších“ měli právo užívat ke svému jménu znak. Ale dnes?

Mnoho obyvatel této země se od roku 1989 navrací k „romantismu“ vstupem do různých organizací – řádů, spolků, prestižních sdružení, vybraných klubů... Tyto organizace tak či onak pozdvihují prestiž člověka a mají k tomu různé prostředky, obvykle podobu „polouzavřené možnosti členství“ (tedy každý uchazeč musí splňovat určité předpoklady) a výměnou dávají „dobré jméno“. Jistě, například při uzavírání obchodní smlouvy zní samozřejmě lépe poznámka „...včera jsem hrál s přáteli golf v našem klubu...“ než věta „...včera jsem byl v naší hospodě...“. Existují však v našem státě spolky, které nabízejí mnohem více – osobní znak a ba i „lepší jméno“.

Širší problematikou jsou osobní znaky – jejich registraci nyní nabízejí v České republice již nejméně dvě organizace – Zemská stavovská rodová unie (dále jen ZSRU) a Česká genealogická a heraldická společnost v Praze (dále jen ČGHSP). Není zcela korektní, že se osobní znak ztotožňuje s erbem – osobní znak patří komukoliv, erb je v českém jazyce věcí náležející vždy jen ke šlechtictví, ale k záměně dochází tak často, že se snaha o rozlišování stala malichernou. Odpověď na otázku „proč mít osobní znak?“ se zřejmě liší u každého člověka. Pro někoho je to výraz zájmu o heraldiku, u jiného snaha o povznesení rodu, někdo přímo vybízí k myšlence, že jeho předci byli šlechtického původu – a uvádí tak mnoho lidí v omyl. Je nutno říci, že registrace erbu nezakládá žádné právo na osvojování si šlechtictví, které je (navíc) v naší zemi zakázáno (viz archiv e-prava, článek „Valašský král – recese nebo přestupek?“, autor: Tomáš Tyl). Užívání osobního znaku není nikterak přesně právně upraveno a lze se opírat jen o normy různého původu. Heraldika (pomocná věda historická zabývající se znaky a erby) má své vlastní vnitřní pravidla, která by při tvorbě znaku měla být dodržena. Existuje totiž „mnoho heraldik“, ať už šlechtická, městská, státní, církevní, cechovní, občanská a další. Za občanskou heraldiku se považuje právě „heraldika nešlechticů“. Lidé mající osobní znaky či erby se nazývají „erbovníci“. Osobní znak je věcí každého člověka, může si jej vytvořit dle heraldických pravidel kdokoliv.

Obecně jsou tímto „právem heraldiky“ jednoduché zvyky, které se staví spíše na slušnosti než na přímém porušení práva: Osobní znak, který drží nešlechtic, by neměl být nijak složitý, nad vlastním štítem spočívá kolčí helma (nikoliv turnajová, která je vyhrazena šlechtě – rozdíl v podobě těchto přilbic je v tom, že kolčí helma nemá mřížkované hledí a „na krku“ nemá takzvané „monile“ – tedy přívěsek), nad přilbicí je nanejvýš čelenka (nikdy ne korunka!) a z osobního znaku jsou vyloučeny tzv. „honosné kusy“, jimiž se myslí již zmíněné koruny, ale i prapory, půda, hesla, různé řádové dekorace a další. K úplnosti znaku patří ještě tzv. „přikryvadla“ (látka, která vychází z čelenky nad přilbou a je rozprostřena okolo štítu) a „klenot“ (obvykle symboly nad přilbou, které již byly obsaženy ve štítě – některý z nich je zopakován a vložen například mezi dvě křídla nebo rohy a podobně).

Pokud váš erb bude splňovat výše uvedené náležitosti a nebude odporovat obecným pravidlům heraldiky (například to, že by se neměly překrývat podobné barvy, tedy na černém pozadí vkládat například modrý mrak... - je to heraldický zvyk, neboť barvy musí být „v bitvě viditelné“ a nakreslí-li někdo na zlatý štít stříbrnou hvězdu, pak tento symbol na větší vzdálenost není viditelný a splývá atd.), můžete požádat o registraci osobního znaku v ZSRU, ČGHSP nebo dalších společnostech. Zákon na tyto spolky příliš nepamatuje a nedává jim žádnou speciální pravomoc hájit váš erb - jedinou výhodou je obecná známost těchto znaků (jsou vydávány ve sbornících, respektive „v erbovnících“) a tak je menší pravděpodobnost, že znak podobný vašemu bude užívat někdo další (obzvláště v době, kdy začíná být nutné registrovat si i vlastní jméno jako internetovou doménu). Obě zmíněné společnosti však mají k problematice odlišný vztah - ZSRU je známa svým „romantickým založením“ (skládá se slavnostní slib a k občanskému jménu je udělen přídomek - nezakládající však žádné šlechtictví ani podobné právo - o této problematice samostatně), zatímco ČGHSP pragmaticky eviduje přichodící znaky, dává je k posouzení vlastním heraldikům a za celý proces si účtuje podstatně menší částku - jedná se totiž jen o administrativní poplatek (původní záměr byl „bez poplatku“, nyní 500 Kč).

Využívá se zde tak prostor daný článkem 10 Listiny základních práv a svobod (zákon 2/1993 Sbírky), kde se uvádí „(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.“ a nesmíme opomenout §11 občanského zákoníku (zákon 40/1964 Sbírky): „Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.“ a také § 13 téhož předpisu: „(1) Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. (2) Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. (3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.“

Osobní znak náleží k osobnosti občana a stejně jako je chráněno jakékoliv jiné právo na ochranu osobnosti, může být chráněn i znak, který jej zastupuje stejně, jako například podpis. Avšak žádný právní předpis není tak ucelený, aby byl použitelný bez analogie.

Můžeme tedy ještě hovořit o využití autorského zákona (zákon 121/2000 Sbírky „Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů“), který v §2 definuje pojem „dílo“:

„(1) Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.“ Tento zákon však nechrání znak jako právo osobnostní, nýbrž jako umělecké dílo - brání však proti zneužití byť i jen částí tohoto díla například ke komerčnímu využití neoprávněnou osobou. Paradoxní však zůstává, že autorem je ten, kdo znak namaluje (resp. vykreslí), tedy heraldik-kreslíř, kterého společnost registrují erby najme (například pro tvorbu erbovníku, aby byly erby vykresleny v jednotném stylu). Uživatel erbu je tak oprávněn užívat svůj osobní znak podobně, jak by mohl nakládat s jakýmkoliv obrazem, který si nechal namalovat (například dle smlouvy o dílo). Není tedy autorem, nýbrž držitelem-nabyvatelem práv k

dalšímu užívání tohoto díla, což značně zkresluje původní myšlenku na ochranu osobnosti. §30 Autorského zákona se snaží situaci zjednodušit, avšak často spíše kontraproduktivně: „ (1) Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu;...“ – je tím myšleno, že takto využití díla je využitelné volně, bez poplatků a potřeby licenčních smluv atd. Vystavení vykresleného znaku „doma za vitrínkou“ je jistě jen „osobní potřeba“, poněkud sporně se však již tváří užití díla například na vizitce. Jsem-li fyzická osoba a využiji při obchodním jednání, kde zastupuji firmu vizitku s osobním znakem, což na obchodního partnera zapůsobí tak mocným dojmem, že se mnou sepíše smlouvu pro firmu velmi výhodnou, nedopouštím se snad využití díla k účelu, který má komerční charakter? Explicitně je to nedokazatelné... Opět je právo pouze „minimem morálky“ a před problémy, které neumí přímo řešit, zavírá oči? Doufejme ve slušnost spoluobčanů.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [10 otázek pro ... Piotra Adamczyka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault – evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)